

The Ones Who Can't Walk Away from Omelas

Ευγενία Μυλωνάκη
Παν/μιο Πατρών

Η Όμελας είναι μια πολιτεία – Τη συναντάμε την ημέρα ενός μεγάλου φεστιβάλ. Στους δρόμους της ξεχύνονται οι άνθρωποι με χαρά και στους ουρανούς της τα χελιδόνια με κωδωνοκρουσίες.

Ακούστε λίγο:

«Στους δρόμους ανάμεσα στα στίτια με τις κόκκινες σκεπές και τους πολύχρωμους τοίχους, ανάμεσα σε παλιούς κήπους γεμάτους βρύα και κάτω από τα δέντρα στις λεωφόρους, μπροστά από μεγάλα πάρκα και δημόσιο κτίρια, προχωρούσαν πομπές...Σε άλλους δρόμους η μουσική ήταν πιο γρήγορη - ένας διάλογος γκονκ και ντεφιού - κι ο κόσμος χόρευε, η πομπή ήταν χορός. Παιδιά έμπαιναν κι έβγαιναν με ελιγμούς από την πομπή, με τις κραυγές τους να υψώνονται σαν τις διασταυρούμενες τροχιές των χελιδονιών πάνω από τη μουσική και το τραγούδι»

Αλλά δε φτάνει να ακούσουμε. Η LG ζητά τη βοήθειά μας:

«Πώς να μιλήσει κανείς για τη χαρά; Πώς να περιγράψει τους κατοίκους της Όμελας;»

Χαρούμενους κι ευτυχισμένους, μας λέει η LG αλλά οι τρόποι αυτοί είναι αρχαϊκοί – μόλις ακούσει κανείς για πομπές και χαμόγελα το μυαλό του πάει σε βασιλιάδες, ιππότες και σκλάβους. Κι όμως, σ'αυτήν την πόλη δεν βρίσκει κανείς ούτε μονάρχες ούτε σκλαβιά, ούτε χρηματιστήριο ούτε διαφημίσεις, ούτε βόμβες ούτε μυστική αστυνομία.

Έχουμε μια κακή συνήθεια, συνεχίζει η LG, να θεωρούμε την ευτυχία κάτι ηλίθιο, τον πόνο κάτι διανοουμενίστικο και το κακό ενδιαφέρον. Ξεχνάμε πόση μπαναλιτέ έχει το κακό, πόση ανία ο πόνος.

Πώς μπορώ να σας μιλήσω για τους κατοίκους της Όμελας, αναρωτιέται πάλι η LG; Πώς να σας πείσω;

Δεν ήταν αφελή ευτυχισμένα παιδιά οι Ομελήτες, αλλά ώριμοι, παθιασμένοι, έξυπνοι ενήλικες που η ζωή τους δεν είναι άθλια. Όμως «μακάρι να μπορούσα να τους περιγράψω καλύτερα, μακάρι να μπορούσα να σας πείσω». «Ίσως θα ήταν καλύτερα να τη φανταστείτε όπως θα θέλατε εσείς», αλλά η LG είναι σίγουρη: εμείς δεν πειθόμαστε.

Εν τω μεταξύ η πομπή συνεχίζεται, ένα αγόρι που παίζει μαγεμένο μια ξύλινη φλογέρα κηρύττει την έναρξη των αγώνων του φεστιβάλ. Τους πιστεύεις; Ρωτάει πάλι η LG. Το δέχεσαι το φεστιβάλ; Την πόλη; Τη χαρά; Όχι; Άσε με τότε να σου περιγράψω και κάτι ακόμα:

Στο υπόγειο ενός από τα κτίρια της Όμελας, ίσως στο κελάρι ενός μεγάλου σπιτιού, υπάρχει ένα δωμάτιο. Δεν έχει παράθυρο – μόνο λίγο φως που μπαίνει από τις χαραμάδες της πόρτας. Στη μια γωνία του μικρού δωματίου – που μοιάζει πιο πολύ με αποθήκη – βρίσκονται δυο σφουγγαρίστρες – στην άλλη γωνιά ένα παιδί – φαίνεται να είναι 6 χρονών αλλά στην πραγματικότητα είναι σχεδόν δέκα. Είναι αδύναμο στα μυαλά – ίσως γεννήθηκε έτσι ή ίσως κατέληξε έτσι από τον φόβο, τον υποσιτισμό, την παραμέληση. Το δωμάτιο

μένει πάντα κλειδωμένο. Το παιδί κάθεται στα περιττώματά του, φοβάται τις σφουγγαρίστρες. Κάποτε ήξερε να μιλά αλλά έχει μια ξεχάσει. Πότε πότε ανοίγει κάποιος την πόρτα το σκουντά να ανα-σηκωθεί, άλλοι κοιτάνε.

Εκείνο λέει «Θα είμαι καλό παιδί, αφήστε με να βγω».

Όμως οι Ομελίτες ξέρουν. Το παιδί δεν μπορεί να βγει ποτέ. Όλη τους η ευτυχία στηρίζεται πάνω στην άθλια δυστυχία του. Χωρίς αυτό το παιδί εκεί δε θα υπήρχε η τέχνη τους, ο πολιτισμός τους, η χαρά τους – δε θα υπήρχε αυτό το άλλο το παιδί με τη μαγική ξύλινη φλογέρα. Τα πολύ μικρά παιδιά δεν ξέρουν ότι υπάρχει. Όταν όμως φτάσουν στην κατάλληλη ηλικία – ανάμεσα στα οχτώ και τα δέκα -τους εξηγούν πού βασίζεται η ζωή τους. Τους πάνε να το δουν. Τα παιδιά γυρίζουν πίσω σοκαρισμένα, αηδιασμένα, θυμωμένα. Κάποια καταλαβαίνουν, κάποια όχι. Με τον καιρό αρχίζουν να αντιλαμβάνονται –αν το έβγαζαν έξω η ευτυχία χιλιάδων με μιας θα μαράζωνε – ο όρος είναι απόλυτος– το ίδιο το παιδί δεν θα ήταν πια ικανό για τίποτα άλλο εκτός από ένα πιάτο φαί. Η βαθιά αίσθηση της δικαιοσύνης των πραγμάτων που έχουν οι Ομελίτες προκύπτει από αυτή τη γνώση – την εικόνα αυτού του παιδιού. «Ξέρουν κι αυτοί όπως και το παιδί ότι δεν είναι ελεύθεροι.» Ακόμα και το βάθος της ευτυχίας τους μπορεί κανείς να πει ότι προκύπτει από εκεί.

Τώρα τους πιστεύετε; Δεν είναι πιο πιστευτοί; Μας ρωτάει πάλι η LG για τους Ομελίτες. Το δέχετε τώρα το φεστιβάλ; Την πόλη; Την χαρά; Όχι; Αφήστε με τότε να σας πω κάτι ακόμα, μας λέει η LG, κι αυτό είναι τελείως απίστευτο.

Κάποιες φορές όταν ένα έφηβο κορίτσι ή αγόρι επισκεφτεί το παιδί στο υπόγειο δεν γυρίζει πίσω σπίτι του για να κλάψει ή να θυμώσει. Βασικά δε γυρίζει σπίτι του καθόλου. Κάποιες φορές ένας ενήλικας μεγαλύτερης ηλικίας σταματάει να μιλάει για μια δυο μέρες και έπειτα φεύγει. Αυτοί οι έφηβοι κι αυτοί οι ενήλικες φεύγουν από την Όμελας. Βγαίνουν στον δρόμο και περπατούν μόνοι. Το μέρος που πηγαίνουν είναι ένα μέρος που οι περισσότεροι από εμάς δεν μπορούμε να το φανταστούμε. Δεν μπορώ να το περιγράψω καθόλου. μας λέει η LG. Μπορεί να μην υπάρχει. Αλλά φαίνονται να ξέρουν πού πάνε αυτοί που φεύγουν από την Όμελας.

Το μυστηριώδες αυτό κείμενο πρωτο-δημοσιεύτηκε το 1973. Εγώ το διάβασα για πρώτη φορά πριν από μερικά χρόνια κι έκτοτε με έχει στοιχειώσει.

Το παιδί στο υπόγειο της Όμελας. Γιατί; Εμείς που δεν πιστεύουμε στην Ευτυχία. Γιατί; Αυτοί που φεύγουν από την Όμελας αντί να μη μείνουν και να πολεμήσουν για αυτό το παιδί, όπως θα προτείνει η N.K. Jamisin στο διήγημα απάντηση στη LG με τίτλο *The Ones Who Stay and Fight*. Γιατί;

Είστε ακόμα μαζί μου; Στην αρχή όταν πρωτοδιάβασα την ιστορία σκέφτηκα μαζί με αρκετές άλλες ηθικές φιλοσόφους και θεωρητικούς (Spivack, Knapp, Tschachler) ότι είναι μια ηθική παραβολή – μια παραβολή για την υπολογιστική ωφελιμιστική ηθική των καιρών μας που θέλει την ευτυχία των πολλών ακόμη κι αν πατάει πάνω στη θυσία των λίγων. Μάλιστα η ίδια η LG βάζει προμετωπίδα στην ιστορία της μια φράση του μεγάλου πραγματιστή φιλοσόφου William James από το άρθρο του *The Moral Philosopher and the Moral Life*, όπου φαντάζεται πώς θα αντιδρούσαμε αν «Αν κάποιος μας έλεγε ότι η ευτυχία

εκατομμυρίων ανθρώπων θα εξαρτιόταν από την δυστυχία μιας χαμένης ψυχής στην άκρη όλων των πραγμάτων».

Όμως η θυσία της ιστορίας της LG όσο κι αν μας θυμίζει τις θυσίες στις δεξιές και κεντρώες αφηγήσεις, δεν παύει να έχει κάτι ανοίκειο. Την αφηγήτρια της ιστορίας δεν την απασχολεί καθόλου να μας δείξει τη σύνδεση ανάμεσα στη δυστυχία του παιδιού και την ευτυχία των Ομελητών. Στην πραγματικότητα το μόνο που μαθαίνουμε από την αφηγήτρια είναι ότι οι ίδιοι οι Ομελήτες πιστεύουν ακράδαντα ότι δυστυχία του παιδιού είναι η συνθήκη της ευτυχίας τους, κι ότι ο λόγος που το πιστεύουν αυτό είναι για να πειστούμε εμείς για την ευτυχία τους.

Κι όμως εμείς που αποζητάμε τη θυσία για να πιστέψουμε είμαστε εμείς οι ίδιοι που την αποστρεφόμεστε. Είμαστε εμείς που με ηθική αηδία στρέφουμε τα μάτια αλλού.

Άλλού όμως πού;

αλλού Άραγε προς την αληθινή εικόνα της δικαιοσύνης; Άλλού άραγε εκεί στον μη τόπο – που το αγαθό – η ευτυχία βρίσκεται μόνη της, ανόθευτη από τη δική μας ανάγκη να πιστέψουμε, ανόθευτη από το δικό μας αίτημα για πόνο και δυστυχία. Όταν ξαναδιάβασα την ιστορία για αυτήν την παρουσίαση το μυαλό μου πήγε στις συνηθισμένες ερμηνείες της *Πολιτείας* του Πλάτωνα. Η *Πολιτεία* του Πλάτωνα ξεκινά με μια πρόκληση: να δείξει ο Σωκράτης στον κυνικό Θρασύμαχο και τον επιχειρηματολόγο Γλαύκωνα ότι η ζωή της δικαιοσύνης είναι η ζωή της ευτυχίας. Έλα να φτιάξουμε μαζί μια πολιτεία –προτείνει ο Πλάτωνας – στην θεωρία – κι όταν η πόλη θά'χει πια ολοκληρωθεί θα βρούμε μέσα της τη δικαιοσύνη. Μαζί με τους συνομιλητές του ο Πλάτωνας χτίζει την πολιτεία του – Σ'αυτή την πολιτεία, μαθαίνουμε, οι άνθρωποι έχουν τα χρειαζόμενα όμως όχι πολλά, κάνουν παιδιά όμως όχι πολλά – δουλεύουν όμως όχι πολύ, ξεκουράζονται όμως, φτιάχνουν οι ίδιοι το ψωμί τους το ρεβύθι τους, το κρασί τους, τα τραγούδια τους, πλαγιάζουν ο ένας με τον άλλο και χαίρονται τον έρωτά τους, τραγουδάνε, κοιμούνται καλά.

Αλλά ο Γλαύκος δεν τον πιστεύει τον Σωκράτη όπως δεν πιστεύουμε κι εμείς την αφηγήτρια. Για να πειστεί ο Γλαύκος πρέπει ο Σωκράτης να φτιάξει μια πόλη άρρωστη με πυρετό – με πολυτέλειες, μια πόλη με στρατιώτες κι αστυνόμους μια πόλη με πόλεμο και διχόνοια. Μια πόλη που για να γιατρευτεί από τον πόλεμο-πυρετό χρειάζεται κάποιος να οραματιστεί, να δει, να θεωρήσει το αγαθό ατόφιο, αμόλυντο, καθαρό – να βγει από το σπήλαιο και τις σκιές του και να αντικρύσει τον ήλιο – το αγαθό το ίδιο.

Άραγε αυτοί που φεύγουν από την Όμελας, είναι αυτοί που στρέφουν το βλέμμα τους προς μια τέτοια Πλατωνική πολιτεία; Προς ένα ιδανικό ανόθευτο από το αίτημα του πόνου που κάνει την ουτοπία πιστευτή;

Στην Πολιτεία του Πλάτωνα, όποια κι αν είναι η σωστή της ερμηνεία, εκείνοι που θα φύγουν από την πολιτεία του πολέμου και της διχόνοιας, εκείνοι που θα δουν επιτέλους την εικόνα του ίδιου του αγαθού, θα επιστρέψουν στο σπήλαιο για να πολεμήσουν το ψέμα – την ψευδαίσθηση ότι χρειαζόμαστε τον πόλεμο, τον πυρετό, τον πόνο, τη θυσία του ενός για να είμαστε ευτυχείς. Όμως στο διήγημα της LG εκείνοι που φεύγουν από την Όμελας δεν επιστρέφουν για το παιδί. Κι αυτό ακριβώς προσάπτει στην LG η N.K.Jemisin.

Έχει δίκιο; - αναρωτιέμαι. Εκείνοι που φεύγουν από την Όμελας αφήνουν μόνο του το παιδί;

Μήπως, αναρωτιέμαι ξανά, εκείνοι που φεύγουν από την Όμελας φεύγουν από κάτι άλλο; Αλλά τι όμως;

Για να βρω την απάντηση ψάχνω ανάμεσα στα άλλα κείμενα της LG. Στο δοκίμιό της *An non Euclidean View of California as a Cold Place to Be* η θεωρητικός τώρα LG υποστηρίζει ότι οι θεωρητικοί της κοινωνίας που χτίζουν την φιλοσοφία τους πάνω στην ιδέα της προόδου και της χρυσής ουτοπικής εποχής είναι οι θεωρητικοί που υιοθετούν μια σκοπιά φαλλοκρατική. Η σκοπιά αυτή θεωρεί ότι μπορεί να δημιουργήσει τα πάντα από την αρχή – η σκοπιά αυτή θεωρεί ότι μπορεί κάπου κάποτε να ανακαλύψει μια νέα ζωή μια νέα κοινωνία – η σκοπιά αυτή είναι η σκοπιά που δεν αφήνει να φανεί η ζωή και η κοινωνία που είναι ήδη εκεί. Ακριβώς όπως οι Κολόμβοι που *ανακάλυπταν* νέους κόσμους ήταν εκείνοι που έφερναν εις πέρας την οργανωμένη λήθη – ήταν εκείνοι που αφάνισαν άλλες ζωές – τις ζωές των άλλων.

«Φαίνεται, μας λέει η LG θεωρητικός, ότι η ουτοπική φαντασία είναι παγιδευμένη, όπως ακριβώς ο καπιταλισμός, ο βιομηχανισμός κι ο ανθρώπινος πληθυσμός, σε ένα μέλλον μιας κατεύθυνσης που συνίσταται μόνο σε ανάπτυξη.» (6)

Η ουτοπία του Ευκλείδιου νου είναι η πεποίθηση ότι ο λόγος μπορεί να ρυθμίσει όλη μας τη ζωή κι ότι πρέπει να φέρουμε στον κόσμο την ευτυχία όποιο κι αν είναι το κόστος. Είναι η φιλοσοφία που φαντάζεται μια ορισμένη εικόνα του ανθρώπου κι έπειτα μας αναγκάζει να της μοιάσουμε.

Διαβάζοντας όλα αυτά αρχίζω να σκέφτομαι ότι αυτοί που φεύγουν από την Όμελας μπορεί να είναι αυτοί που φεύγουν από τη φαντασίωση ότι αυτή η φαλλοκρατική ουτοπική φιλοσοφία της κοινωνίας είναι η μόνη δυνατή φιλοσοφία της κοινωνίας.

Αρχίζω να σκέφτομαι ότι αυτοί που φεύγουν από την Όμελας μπορεί να είναι αυτοί που φεύγουν από την ευκλείδεια σκοπιά που φτιάχνει δομές μας λέει ή LG εκεί που υπάρχουν κοινότητες, που φτιάχνει μοντέλα εκεί που υπάρχουν δυναμικές, που φτιάχνει ταξινομήσεις εκεί που υπάρχουν ελευθερίες, που φτιάχνει νόμους εκεί που υπάρχει τέχνη.

Αλλά αν εκείνοι που φεύγουν από την Όμελας αφήνουν αυτήν την ευκλείδεια ματιά, τότε που πάνε; Σε ποια φανταστική/ουτοπική σκέψη στρέφονται;

Στο δοκίμιό της η LG αντιτάσσει στην ευκλείδεια σκοπιά την σκοπιά του ακανθόχοιρου - porcupine. Ο ακανθόχοιρος μας λέει πάει μπροστά πηγαίνοντας πίσω. Ο ακανθόχοιρος turns and returns – στρέφεται και επιστρέφει. Σε μια πορεία αντίθετη με αυτήν του αγγέλου του Μπένγιαμιν, ο ακανθόχοιρος κοιτάει μπροστά καθώς κινείται προς τα πίσω. Βρίσκει μια ρωγμή στους βράχους κι από κει ατενίζει το μέλλον. Βρίσκουμε τη ρωγμή στον βράχο, βρίσκουμε τις ρίζες μας για να κοιτάξουμε μπροστά.

«Με όλη μας την αυτό-συνείδηση – μας λέει η LG – έχουμε όμως πολύ λίγη αίσθηση του πού ζούμε – πού είμαστε εδώ και τώρα.» Αν είχαμε συνείδηση δεν θα το καταστρέφαμε

αυτό το εδώ και τώρα. Θα το γιορτάζαμε, θα το σεβόμασταν – κι αν το κάναμε, αν αλήθεια ζούσαμε στο εδώ και το τώρα, θα μπορούσαμε να έχουμε μια αίσθηση του μέλλοντός μας ως ανθρώπων – θα ξέραμε ίσως ποιο είναι το κέντρο του κόσμου.»

Ποιο είναι όμως αυτό το εδώ και τώρα; Τι έχουμε να γιορτάσουμε όλοι εμείς σήμερα εδώ; Εμείς με όλη τη δυστυχία που βρίσκεται κάτω από τη ζωή που δεχτήκαμε να ζούμε; Πώς μπορούμε να μείνουμε στο τώρα;

Όμως ο ακανθόχοιρος της LG δε μένει στο τώρα, ο ακανθόχοιρος της LG επιστρέφει πίσω στο τώρα και το εδώ. Όμως πώς μπορεί κανείς να επιστρέψει πίσω στο τώρα και το εδώ;

Να μια ιδέα που είχα και θέλω απόψε να μοιραστώ μαζί σας και με αυτήν την ιδέα θα κλείσω την παρουσίασή μου.

Το τώρα μας και το εδώ μας είναι σε μεγάλο βαθμό ένα εδώ και ένα τώρα που έχουμε φανταστεί. Έχουμε φανταστεί, όπως και οι Ομελήτες, πως η θυσία των λίγων είναι η μόνη, η βασική, η θεμελιώδης συνθήκη ύπαρξης της ευτυχίας των πολλών. Έχουμε φανταστεί ότι για να ευτυχήσει ο ενήλικας που είμαστε πρέπει το παιδί που είμαστε να μείνει φυλακισμένο κάπου σκοτεινά και κρύα, χωρίς να του μιλάμε, χωρίς να το βγάζουμε έξω. Έχουμε φανταστεί πως για να είμαστε ευτυχισμένοι πρέπει κάποιος να κοιμάται στο δρόμο, κάποια να είναι μόνη της στο σκοτάδι, κάποιο να είναι αποδιωγμένο από όλους. Έχουμε φανταστεί πως αν στον κόσμο πρέπει να υπάρχει δυστυχία τότε αυτή μπορεί να βρίσκεται μόνο στον άλλο. Έχουμε φανταστεί πως δεν μπορούμε να φανταστούμε παρά μόνο το μέλλον – ποτέ το εδώ και το τώρα. Και έτσι φανταζόμενοι τάχα μου ουδέτερο και άδαιο από φαντασία το εδώ και το τώρα κρατάμε – τι; Ένα παιδί σε ένα κλειστό σκοτεινό δωμάτιο ενώ μπορούμε να φύγουμε από την Όμελας, να φύγουμε από τη φαντασίωση ότι μόνο το μέλλον μπορούμε να φανταστούμε, ενώ μπορούμε να ξε-φανταστούμε -unimagine - το παρών μας, τη ζωή μας τώρα τον εαυτό μας τώρα να ανοίξουμε το σκοτεινό δωμάτιο με το δεκάχρονο παιδί και να μπούμε μέσα – να πιάσουμε το χώμα, το σκοτάδι, τη λάσπη και να αρχίσουμε να χτίζουμε.

Μα, ρωτάνε την ηλικιωμένη πρώην Ομελήτρια ηρωίδα της LG σε ένα άλλο καταπληκτικό της διήγημα (The Day Before the Revolution): είσαι έτοιμη να σύρεις τον πολιτισμό στη λάσπη; - Κι αυτή μας λέει η LG είχε προσπαθήσει πάντα να εξηγήσει στους ανθρώπους ότι αν το μόνο που έχεις είναι η λάσπη, τότε αν ήσουν θεός θα έφτιαχνες ανθρώπους κι αν ήσουν άνθρωπος θα έφτιαχνες σπίτια για να ζουν οι άνθρωποι. Αλλά κανείς από αυτούς που πιστεύουν ότι είναι καλύτεροι από τη λάσπη δεν μπορούν να καταλάβουν.

Αυτοί που φεύγουν από την Όμελας φεύγουν από την φαντασίωση ότι είναι καλύτεροι από την λάσπη.

Αυτοί που φεύγουν από την Όμελας φεύγουν μόνοι – προχωράνε μόνοι – είναι συλλογική, κοινή, κοινωνική η φαντασίωσή του εδώ και τώρα ως ένα εδώ και τώρα που απαιτεί τη θυσία των λίγων, τη δυστυχία του παιδιού. Η δυστυχία του παιδιού δεν είναι η συνθήκη της ευτυχίας, η δυστυχία του παιδιού είναι η φαντασίωση – είναι η Όμελας από την οποία μπορούμε να φύγουμε. Πώς; Επιστρέφοντας στη λάσπη μας, στο παιδί μέσα μας, στην ηλικιωμένη γυναίκα μέσα μας – στη βάση μας – στη σκόνη, τη λάσπη και το κατώφλι της παραγκούπολης. Αυτοί που φεύγουν από την Όμελας επιστρέφουν πάντα σπίτι.

Σκεφτόμενη όλα αυτά, επιστρέφω στον William James, του οποίου τη φράση παραθέτει ως προμετωπίδα η LG και τώρα έχει νόημα νομίζω να σας τη μεταφέρω ολόκληρη: Αν κάποιος μας έλεγε ότι η ευτυχία εκατομμυρίων ανθρώπων θα εξαρτιόταν από την δυστυχία μιας χαμένης ψυχής στην άκρη όλων των πραγμάτων, τι άλλο εκτός από ένα ξεχωριστό και ανεξάρτητο αίσθημα θα μας έκανε άραγε να νιώσουμε πόσο αισχρή θα ήταν η απόλαυση μιας τέτοιας ευτυχίας παρόλο που σίγουρα μια ορμή θα μας έσπρωχνε να κρατηθούμε από την υπόσχεση αυτής της ευτυχίας;»

Φεύγοντας από την Όμελας, φεύγουμε από τη φαντασίωση ότι ακόμη κι εμείς οι ίδιοι που έχουμε τόσο συνηθίσει την όψη της δυστυχίας γύρω μας μπορούμε να αντέξουμε μια ευτυχία που πατάει στην δυστυχία του άλλου.

Σας ευχαριστώ.

Ευχαριστώ την Ειρήνη Αβραμοπούλου για την πρόσκληση και την εμπιστοσύνη – ποτέ δεν ξέρεις τι μπορεί να πει μία μη ειδική, την Υπατία Βουρλούμη για τις πολλές συζητήσεις μας, την Ειρήνη Ευσταθίου για την NKJamisin, την Emahoγ Tsegue Maryam Guebrou για την μουσική της παρέα καθώς έγραφα αυτήν την παρουσίαση και τον σύντροφο της ζωής μου τον Κωστή που μαζί προσπαθούμε να ξεφантаστούμε το εμείς. Στο κέντρο της Αθήνας, σε ένα από τα πολλά δημόσια νηπιαγωγεία του υπάρχει ο μικρός Πέτρος. Ο μικρός Πέτρος ονομάζεται αλλιώς αλλά είναι υπαρκτός. Στο νηπιαγωγείο αυτό υπάρχει τιμωρία που την λένε Η Γωνιά της Σκέψης. Αλλού οι τιμωρίες αυτές δεν υπάρχουν κι αλλού τις λένε η Σπηλιά της Σκέψης. Ο μικρός Πέτρος είναι ένα υπέροχο μικρό πλάσμα. Όμως οι δασκάλες του λένε ότι «δεν τον κάνουν καλά». Στην αρχή της χρονιάς ο μικρός Πέτρος έκατσε τόσες φορές στη Γωνιά της Σκέψης τόσο που κάποτε οι δασκάλες αποφάσισαν να βάλουν άλλη καρέκλα τιμωρίας για τα υπόλοιπα παιδιά. Έτσι ο μικρός Πέτρος απέκτησε τη δική του γωνιά της σκέψης. Κοιτάζτε τον πώς ντρέπεται, στεναχωριέται και θυμώνει – δεν ξέρει καν πώς να την πει την αδικία – λέει ίσως μόνο «Αφήστε με να σηκωθώ, θα είμαι καλό παιδί». Ο μικρός Πέτρος κάποια στιγμή ίσως συνηθίσει την τιμωρία. Κοιτάζτε τον μικρό Πέτρο, ίσως θα γίνει ο delivery που σας φέρνει τον καφέ ή ίσως και το παιδί θαύμα που θα κάνει καριέρα στο NBA. Ή απλώς ένας ακόμη από εμάς. Κοιτάζτε τον μικρό Πέτρο κι ελάτε μαζί μου να ξεφантаστούμε αυτόν τον κόσμο μας, αυτό το εμείς, αυτό το τώρα. Ελάτε να φύγουμε από την Όμελας. Να επιστρέψουμε στη λάσπη. Να αρχίσουμε να χτίζουμε. Αυτήν την ομιλία την έγραψα για τον Πέτρο του καθένα από εμάς.

Αποσπάσματα από το The Day Before the Revolution

Now, water seeking its level, mud to mud, Laia shuffled through the foul, noisy street, and all the ugly weakness of her old age was at home. The sleepy whores, their lacquered hair-arrangements dilapidated and askew, the one-eyed woman wearily yelling her vegetables to sell, the half-wit beggar slapping flies, these were her countrywomen. They looked like her, they were all sad, disgusting, mean, pitiful, hideous. They were her sisters her own people.

She had felt all that before she knew anything; before she wrote the first pamphlet, before she left Parheo, before she knew what “capital” meant, before she’d been farther than River Street where

she played rolltaggie kneeling on scabby knees on the pavement with the other six-year-olds, she had known it: that she, and the other kids, and her parents, and their parents, and the drunks and whores and all of River Street, were at the bottom of something — were the foundation, the reality, the source.

“Who am I?” Laia muttered to her invisible audience, and they knew the answer and told it to her with one voice. She was the little girl with scabby knees, sitting on the doorstep staring down through the dirty golden haze of River Street in the heat of late summer, the six-year-old, the sixteen-year-old, the fierce, cross, dream-ridden girl, untouched, untouchable. She was herself. Indeed she had been the tireless worker and thinker, but a blood clot in a vein had taken that woman away from her. Indeed she had been the lover, the swimmer in the midst of life, but Taviri, dying, had taken that woman away with him. There was nothing left, really, but the foundation. She had come home; she had never left home. “True voyage is return.” Dust and mud and a doorstep in the slums. And beyond, at the far end of the street, the field full of tall dry weeds blowing in the wind as the night came.